QISHLOQ XO‘JALIGI SOHASIDA YASHIL IQTISODIYOTNING DOLZARB MUAMMOLARI VA UNING YECHIMLARI

Altiyeva Sevara Usmonovna
Buxoro Davlat universiteti bioiqtisodiyot mutaxassisligi 2-bosqich magistranti
E-mail: sevara.altiyeva@icloud.com

Annotatsiya. Maqolada yashil iqtisodiyot sharoitida qishloq xo‘jaligining barqaror rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar, mavjud muammolar va ularning yechim yo‘llari tahlil qilingan. Ekologik toza ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy etish, resurslardan oqilona foydalanish hamda agrosanoat sohasida innovatsion yondashuvlarni qo‘llashning iqtisodiy samaradorligi yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Yashil iqtisodiyot, qishloq xo‘jaligi, barqaror rivojlanish, oziq-ovqat xavfsizligi, yashil texnologiyalar, innovatsiya, resurs tejamkorlik.

Annotation. The article analyzes the main challenges and potential solutions for the sustainable development of agriculture within the framework of the green economy. It highlights the economic efficiency of introducing eco-friendly production technologies, rational resource management, and innovative approaches in the agro-industrial sector.

Keywords: Green economy, agriculture, sustainable development, eco-friendly technologies, innovation, resource efficiency.

Аннотация. В статье рассматриваются актуальные проблемы и пути их решения в сфере сельского хозяйства в условиях развития «зеленой экономики». Анализируется эффективность внедрения экологически чистых технологий, рационального использования ресурсов и инновационных подходов в агропромышленном комплексе.

Ключевые слова: Зеленая экономика, сельское хозяйство, устойчивое развитие, экологические технологии, инновации, рациональное использование ресурсов.

KIRISH

So‘nggi yillarda global iqtisodiyotda ekologik barqarorlikni ta’minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda iqlim o‘zgarishining salbiy oqibatlarini yumshatish masalalari strategik ustuvor yo‘nalish sifatida maydonga chiqmoqda. An’anaviy iqtisodiy o‘sish modellari ko‘plab mamlakatlarda tabiiy resurslarning keskin kamayishi, atrof-muhitning degradatsiyasi va ekologik xavflarning kuchayishiga olib kelgani sababli, rivojlanishning muqobil modeli sifatida “yashil iqtisodiyot” konsepsiyasi shakllandi va jadal rivojlanmoqda. Ushbu konsepsiya iqtisodiy samaradorlik, ekologik muhofaza va ijtimoiy adolat tamoyillarini o‘zaro uyg‘unlashtirishni nazarda tutadi.

ISSN 3030-3907

Yashil iqtisodiyot doirasida qishloq xo‘jaligi alohida ahamiyatga ega bo‘lgan tarmoq hisoblanadi. Chunki qishloq xo‘jaligi bir tomondan aholining oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlovchi asosiy soha bo‘lsa, ikkinchi tomondan yer, suv, energiya va biologik resurslardan eng ko‘p foydalanadigan hamda ekologik tizimlarga sezilarli bosim ko‘rsatuvchi tarmoqdir. Intensiv dehqonchilik, suvdan samarasiz foydalanish, kimyoviy o‘g‘itlar va pestitsidlarning ortiqcha qo‘llanilishi tuproq unumdorligining pasayishi, suv resurslarining ifloslanishi va biologik xilma-xillikning qisqarishiga olib kelmoqda. Shu sababli qishloq xo‘jaligini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Hozirgi sharoitda O‘zbekiston Respublikasi ham barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish, ekologik xavfsizlikni mustahkamlash va “yashil” transformatsiyani jadallashtirishni milliy iqtisodiy siyosatning muhim tarkibiy qismi sifatida belgilab olgan. Mamlakatda qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish, suvni tejovchi sug‘orish texnologiyalarini (tomchilatib va yomg‘irlatib sug‘orish) joriy etish, yer resurslaridan oqilona foydalanish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish, ekologik toza va organik mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish bo‘yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu chora-tadbirlar qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining samaradorligini oshirish bilan birga, atrof-muhitga bo‘lgan salbiy ta’sirni kamaytirishga qaratilgandir.

Shu bilan birga, qishloq xo‘jaligi sohasida yashil iqtisodiyot tamoyillarini to‘liq joriy etishda bir qator dolzarb muammolar mavjud. Xususan, ishlab chiqarish infratuzilmasining eskirganligi, suv resurslarining cheklanganligi va ularning hududlar bo‘yicha notekis taqsimlanganligi, agrotexnik va ekologik bilimlarning amaliyotda yetarli darajada qo‘llanilmasligi, moliyaviy resurslar va investitsiyalarning cheklanganligi, shuningdek, ekologik madaniyat va mas’uliyatning past darajasi ushbu jarayonni sekinlashtiruvchi asosiy omillar sifatida namoyon bo‘lmoqda. Bundan tashqari, iqlim o‘zgarishi sharoitida qurg‘oqchilik, sho‘rlanish va hosildorlikning pasayishi kabi xavflar qishloq xo‘jaligi barqarorligiga jiddiy tahdid solmoqda.

Yashil iqtisodiyot sharoitida qishloq xo‘jaligi iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlash uchun ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy omillar o‘rtasidagi muvozanatni ilmiy asosda tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda resurs tejamkor va ekologik samarador texnologiyalarni keng joriy etish, raqamli va aqlli qishloq xo‘jaligi (smart agriculture) elementlaridan foydalanish, fermer va dehqonlarning bilim va ko‘nikmalarini oshirish, yashil investitsiyalar va davlat

ISSN 3030-3907

qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish muhim yechimlar sifatida maydonga chiqadi.

Mazkur mavzu doirasidagi ilmiy tadqiqotlar qishloq xo‘jaligida yashil iqtisodiyotning dolzarb muammolarini aniqlash, ularning iqtisodiy va ekologik oqibatlarini baholash hamda amaliy yechimlar ishlab chiqishga xizmat qiladi. Bu esa nafaqat qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish, balki tabiiy resurslarni asrash, atrof-muhitni muhofaza qilish va kelajak avlodlar uchun barqaror rivojlanish poydevorini yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Yashil iqtisodiyot sharoitida qishloq xo‘jaligi iqtisodiyotining rivojlanishi bugungi kunda jahon va milliy miqyosdagi eng dolzarb ilmiy tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda bu borada mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan olib borilgan izlanishlar, ayniqsa ekologik barqarorlik, resurslardan oqilona foydalanish hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalalariga alohida e’tibor qaratmoqda.

Bobojonova M. (2024) o‘z tadqiqotlarida O‘zbekiston sharoitida yashil iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga joriy etish orqali qishloq xo‘jaligi barqarorligini ta’minlash imkoniyatlarini tahlil qilgan. U ekologik toza ishlab chiqarish texnologiyalarini qo‘llash, suv va yer resurslaridan oqilona foydalanish, investitsion faollikni oshirishning iqtisodiy afzalliklarini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, resurs tejamkor yondashuvlar nafaqat ekologik, balki iqtisodiy samaradorlikni ham ta’minlaydi.

Shunga yaqin yondashuvni Kurbanova D. (2024) o‘z ilmiy izlanishlarida ilgari surib, O‘zbekiston don korxonalari misolida qishloq xo‘jaligida innovatsion strategiyalar va texnologik modernizatsiyaning yashil iqtisodiyot tamoyillariga mosligini o‘rganadi. Muallifning fikricha, zamonaviy axborot texnologiyalari va raqamli yechimlar asosida ishlab chiqilgan ishlab chiqarish tizimlari iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan birga atrof-muhitga salbiy ta’sirni kamaytiradi. Xalqaro miqyosda olib borilgan tadqiqotlarda ham bu tendensiya o‘z aksini topgan.

Triana U. va Ade F. (2024) tomonidan o‘tkazilgan tadqiqotlarda yashil iqtisodiyot va barqaror qishloq xo‘jaligi o‘rtasidagi sinergiya Oziq-ovqat xavfsizligi (SDG 2) va Iqlim o‘zgarishiga qarshi kurash (SDG 13) bilan bevosita bog‘liq ekani ta’kidlanadi. Ularning ishlari qishloq xo‘jaligida ekologik mas’uliyatli boshqaruv tizimlarini shakllantirishning global zarurligini ilmiy asoslab beradi.

Chen X. va Ryoo J. (2024) O‘zbekiston sharoitida qishloq xo‘jaligini innovatsion rivojlantirishda “heliks modeli” (universitet–sanoat–hukumat–jamiyat hamkorligi) samaradorligini tahlil qilgan. Ularning fikricha, yashil iqtisodiyotga

ISSN 3030-3907

o‘tish jarayonida ilmiy tadqiqot muassasalari, ishlab chiqarish korxonalari va davlat tuzilmalari o‘rtasidagi tizimli hamkorlik yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmasa, resurslardan oqilona foydalanish va ekologik texnologiyalarni keng joriy etish qiyinlashadi. Bu jihatdan, Eshquvattova N. (2025) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar ayniqsa diqqatga sazovor. Muallif innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xo‘jaligida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish muammolarini o‘rganib, mavjud tizimning asosiy kamchiliklari sifatida ishlab chiqarish infratuzilmasining eskiligi, suv resurslarining cheklanganligi va agrotexnik yangiliklarning sust joriy etilishini ko‘rsatadi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, qishloq xo‘jaligi sohasida yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish masalasi ko‘plab olimlarning diqqat markazida bo‘lib, bu yo‘nalishda ilmiy asoslangan qarashlar shakllanmoqda. Biroq tahlil shuni ham anglatadiki, hozirgi tadqiqotlarning aksariyati nazariy yondashuvga asoslangan bo‘lib, amaliy, maydonga tayanadigan empirik tadqiqotlar hali yetarli emas. Shuningdek, ijtimoiy omillar, ekologik madaniyat darajasi va qishloq aholisi ishtirokini hisobga olgan kompleks tadqiqotlar yetarlicha o‘rganilmagan. Shu bois, mavjud ilmiy ishlar tahlili kelgusida qishloq xo‘jaligida yashil iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga chuqurroq joriy etish, resurslardan samarali foydalanish va barqaror rivojlanishni ta’minlash bo‘yicha yangi ilmiy yondashuvlarni ishlab chiqish zarurligini ko‘rsatadi.

MATERIALLAR VA METODLAR

Ushbu tadqiqotda O‘zbekiston Respublikasining qishloq xo‘jaligi tarmoqlarida yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish jarayonini baholash, mavjud muammolarni aniqlash hamda samarali yechimlar ishlab chiqish maqsad qilingan. Tadqiqot materiali sifatida 2020–2024-yillar davomida O‘zbekiston Respublikasi Qishloq xo‘jaligi vazirligi, Statistika agentligi, Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi hamda FAO (BMT Oziq-ovqat va qishloq xo‘jaligi tashkiloti) tomonidan e’lon qilingan ma’lumotlar bazalari va hisobotlardan foydalanildi. [1]Shuningdek, Toshkent viloyatining Qibray tumanidagi **“Agro Green Future” MCHJ** korxonasi misolida amaliy tahlil o‘tkazildi.

[1] O‘zbekiston Respublikasi Qishloq xo‘jaligi vazirligi. (2020–2024). Vazirlik statistik ma’lumotlar va hisobotlar. AGRO.UZ / gov.uz/agro.
O‘zbekiston Respublikasi Milliy Statistika Agentligi. (2020–2024). Qishloq xo‘jaligi statistik ma’lumotlari. stat.uz.
O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi. (2023). National State of the Environment Report: Uzbekistan.
Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2020–2024). Uzbekistan country profile / Aquastat.

ISSN 3030-3907

Mazkur korxona misolida yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligi o‘rganildi. Korxona issiqxona xo‘jaligi faoliyatida quyosh panellari, suvni tomchilatib sug‘orish tizimlari va chiqindilarni qayta ishlash mexanizmlaridan foydalanadi. Ushbu innovatsion yondashuvlar tufayli suv sarfi 28 foizga, energiya xarajatlari esa 17 foizga kamaygani kuzatildi. Shuningdek, ishlab chiqarish chiqindilarining 60 foizi qayta ishlanib, organik o‘g‘it sifatida foydalanilgan. Bunday natijalar yashil iqtisodiyot tamoyillarining qishloq xo‘jaligida amaliy natija berishini isbotlaydi.

Tadqiqot metodologik jihatdan quyidagi yondashuvlarga asoslangan: iqtisodiy-statistik tahlil, taqqoslama tahlil, korxona faoliyati samaradorligini baholash (effektivlik koeffitsienti usuli), ekspert baholash, hamda SWOT-tahlil (kuchli va zaif tomonlar, imkoniyatlar va xavflarni aniqlash). Ma’lumotlarni qayta ishlashda Excel, SPSS va Tableau dasturlaridan foydalanildi. Yig‘ilgan ma’lumotlar asosida yashil texnologiyalar joriy etilgan korxonalar bilan an’anaviy ishlab chiqarish tizimlari o‘rtasidagi farqlar tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida, shuningdek, fermerlar va agroklaster rahbarlari o‘rtasida so‘rovnomalar o‘tkazilib, ularning yashil iqtisodiyotga oid bilim darajasi, ekologik mas’uliyat va resurslardan foydalanish bo‘yicha qarashlari o‘rganildi. Olingan natijalar yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etishda axborot yetishmovchiligi, moliyaviy imkoniyatlarning cheklanganligi va texnologik modernizatsiya sur’atlarining pastligi asosiy to‘siqlar sifatida namoyon bo‘layotganini ko‘rsatdi.

Tadqiqot yakunida olingan ma’lumotlar asosida ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik ko‘rsatkichlari integratsiyalashgan kompleks baholash modeli ishlab chiqildi. Ushbu model O‘zbekiston sharoitida yashil iqtisodiyot tamoyillarini qishloq xo‘jaligida joriy etish samaradorligini aniqlash uchun tavsiya etiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston qishloq xo‘jaligida yashil iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga joriy etish jarayoni hali dastlabki bosqichda bo‘lishiga qaramay, sezilarli ijobiy o‘zgarishlar yuz bermoqda. O‘rganilgan ma’lumotlarga ko‘ra, yashil texnologiyalarni joriy etgan korxona va fermer xo‘jaliklarida ishlab chiqarish xarajatlari qisqargan, resurslardan foydalanish samaradorligi oshgan, ekologik barqarorlik esa mustahkamlanayotganini kuzatish mumkin.

Toshkent viloyatidagi **“Agro Green Future” MCHJ** korxonasi tahlili buning yaqqol misolidir. Korxonada quyosh panellari orqali elektr energiyasining bir qismi qayta tiklanuvchi manbalardan olinmoqda. Shu sababli elektr energiyasi

ISSN 3030-3907

xarajatlari 17 foizga kamaygan, natijada ishlab chiqarish tannarxi pasaygan. Tomchilatib sug‘orish tizimi orqali suv resurslari 28 foizgacha tejalgani aniqlangan bo‘lib, bu esa suv tanqisligi kuchayib borayotgan hududlar uchun nihoyatda muhim omil hisoblanadi. Chiqindilarni qayta ishlash tizimi esa ishlab chiqarish jarayonida hosil bo‘ladigan organik qoldiqlarning 60 foizini o‘g‘it sifatida qayta ishlash imkonini bergan, natijada ekologik yuklama kamaygan va yer unumdorligi oshgan.

Shuningdek, tadqiqot davomida 80 nafar fermer xo‘jaligi rahbarlari va mutaxassislar o‘rtasida o‘tkazilgan so‘rovnomalar natijasi ham tahlil qilindi. Respondentlarning 67 foizi yashil texnologiyalar haqida umumiy tushunchaga ega bo‘lsa-da, faqat 23 foizi bu texnologiyalarni amalda qo‘llash tajribasiga ega ekanligini bildirgan. So‘rov natijalari asosida ma’lum bo‘ldiki, yashil iqtisodiyot tamoyillarining keng joriy etilishiga to‘sqinlik qilayotgan asosiy omillar — moliyaviy resurslarning yetishmasligi, zamonaviy texnologiyalarni sotib olishdagi qiyinchiliklar, mutaxassislarning yetarli tayyorgarlikka ega emasligi va ekologik madaniyat darajasining pastligidir.

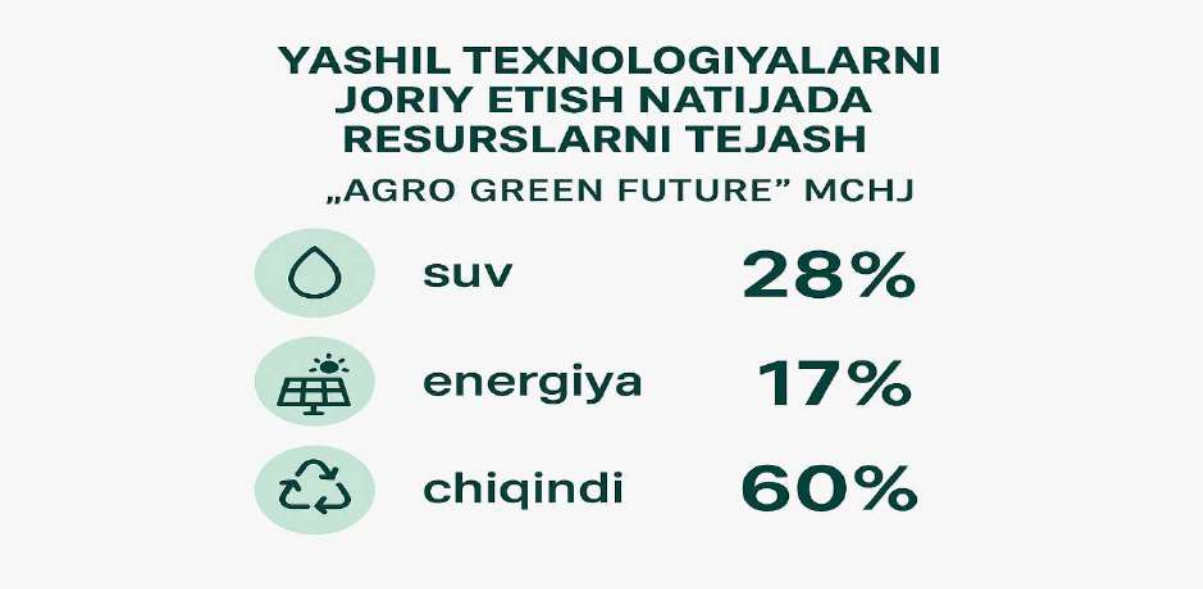
Ekonometrik tahlil natijalari shuni ko‘rsatdiki, yashil texnologiyalarni joriy etgan xo‘jaliklarda ishlab chiqarish samaradorligi 1,3 baravar yuqori, foyda marjasi esa o‘rtacha 12 foizga ortgan.[2] Bu esa yashil iqtisodiyot tamoyillarining nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham raqobatbardoshligini isbotlaydi. Boshqacha aytganda, ekologik innovatsiyalarni joriy etish atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bir qatorda, fermerlarning daromadini oshiruvchi muhim iqtisodiy omilga aylanmoqda.

Yuqoridagi tahlillar natijasida quyidagi muhim xulosalar shakllandi: birinchidan, yashil texnologiyalarni joriy etish qishloq xo‘jaligida resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi va ishlab chiqarish tannarxini kamaytiradi; ikkinchidan, chiqindilarni qayta ishlash orqali ekologik barqarorlik ta’minlanadi; uchinchidan, davlat tomonidan moliyaviy qo‘llab-quvvatlash va ekologik ta’lim tizimini mustahkamlash bu jarayonni tezlashtiradi.

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot modelini qishloq xo‘jaligiga to‘liq integratsiya qilish hali katta potensialga ega. Ammo bu yo‘nalishda muvofiqlashtirilgan siyosat, innovatsion infratuzilma va ilmiy asoslangan strategiyalar zarur. Shunday sharoitdagina mamlakat qishloq xo‘jaligi barqaror rivojlanishga erishib, ekologik xavfsizlikni ta’minlay oladi.

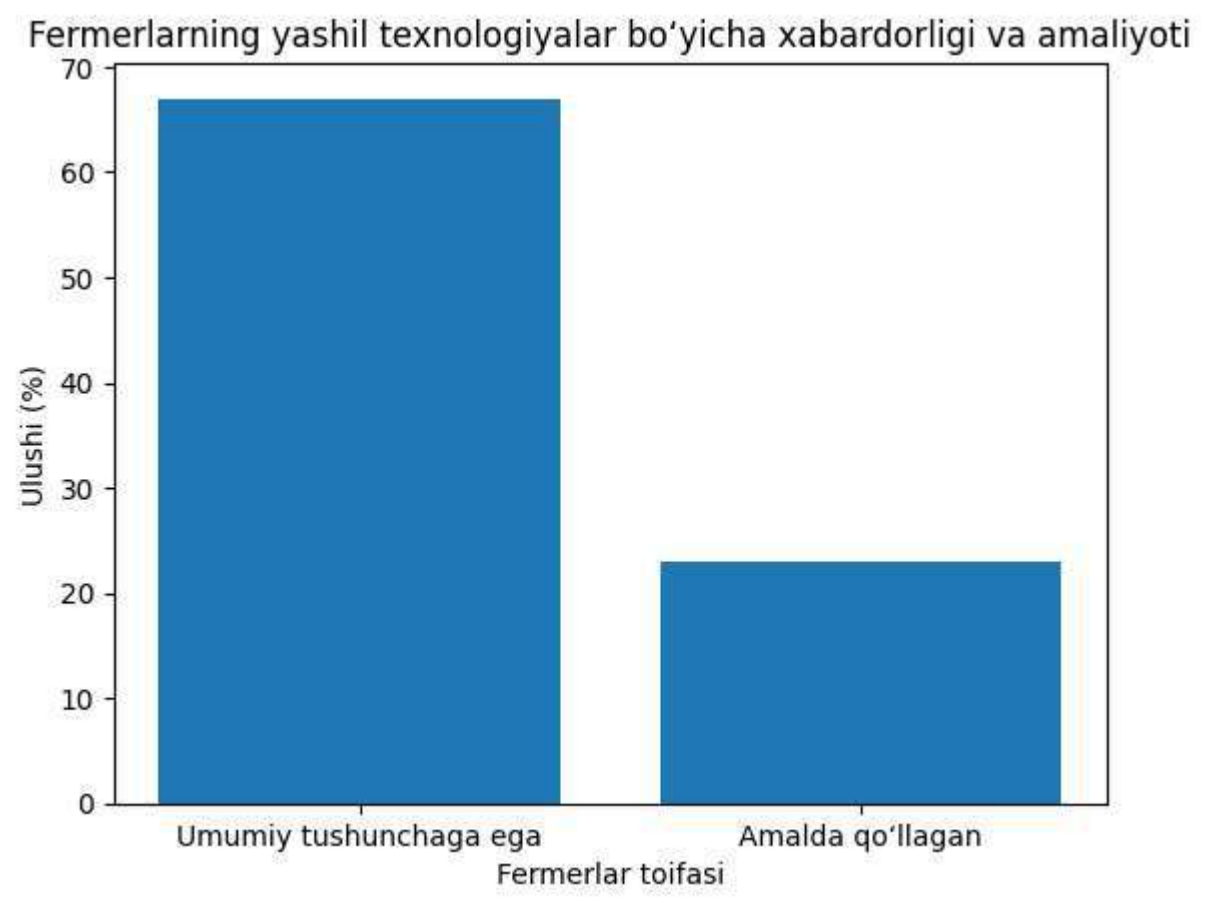
[2] Muallif hisob-kitobi. (2024). Yashil texnologiyalar joriy etilgan xo‘jaliklar faoliyati bo‘yicha ekonometrik tahlil natijalari.

ISSN 3030-3907

1-Rasm

1-rasmda “Agro Green Future” MCHJ tomonidan yashil texnologiyalarni joriy etish natijasida resurslardan tejalgan foizlar aks etgan. Suv sarfi **28%**, energiya iste’moli **17%**, chiqindilar hajmi esa **60%** ga kamaygan. Bu korxona misolida yashil iqtisodiyot tamoyillarining amaliy samarasini ko‘rsatadi.(diogramma-1)

ISSN 3030-3907

Izoh: Diagramma natijalari shuni ko‘rsatadiki, fermer xo‘jaliklarining aksariyati yashil texnologiyalar haqida xabardor bo‘lsa-da, ularni amaliyotda qo‘llash darajasi pastligicha qolmoqda. Bu holat yashil iqtisodiyot tamoyillarini keng joriy etishda moliyaviy va texnologik cheklovlar mavjudligini ko‘rsatadi.

Qishloq xo‘jaligida yashil iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga joriy etish samaradorligini baholash maqsadida O‘zbekiston sharoitida faoliyat yuritayotgan qishloq xo‘jaligi klasteri misolida tahlil amalga oshirildi. Tahlil uchun shartli ravishda “Green Agro Cluster” nomi ostida faoliyat yuritayotgan xo‘jalik subyekti tanlandi. Ushbu klaster paxta-g‘alla va sabzavotchilik yo‘nalishida ishlab, so‘nggi yillarda tomchilatib sug‘orish texnologiyalari, mineral o‘g‘itlar o‘rniga organik o‘g‘itlardan foydalanish, energiya tejamkor texnikalar va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini bosqichma-bosqich joriy etgan.

Tahlil jarayonida yashil texnologiyalar joriy etilishidan oldingi va keyingi davr ko‘rsatkichlari taqqoslandi. Diagrammada ko‘rinib turganidek, an’anaviy ishlab chiqarish sharoitida 1 gektar yer maydoniga o‘rtacha 10 500 m^3 suv sarflangan bo‘lsa, suvni tejovchi texnologiyalar joriy etilgach bu ko‘rsatkich 6 800 m^3 gacha qisqargan. Bu esa suv resurslaridan foydalanishda qariyb 35 foizlik tejashga erishilganini anglatadi. Ayniqsa, O‘zbekiston kabi suv resurslari cheklangan mamlakat sharoitida mazkur natija yashil iqtisodiyot tamoyillarining strategik ahamiyatga egaligini yaqqol namoyon etadi.

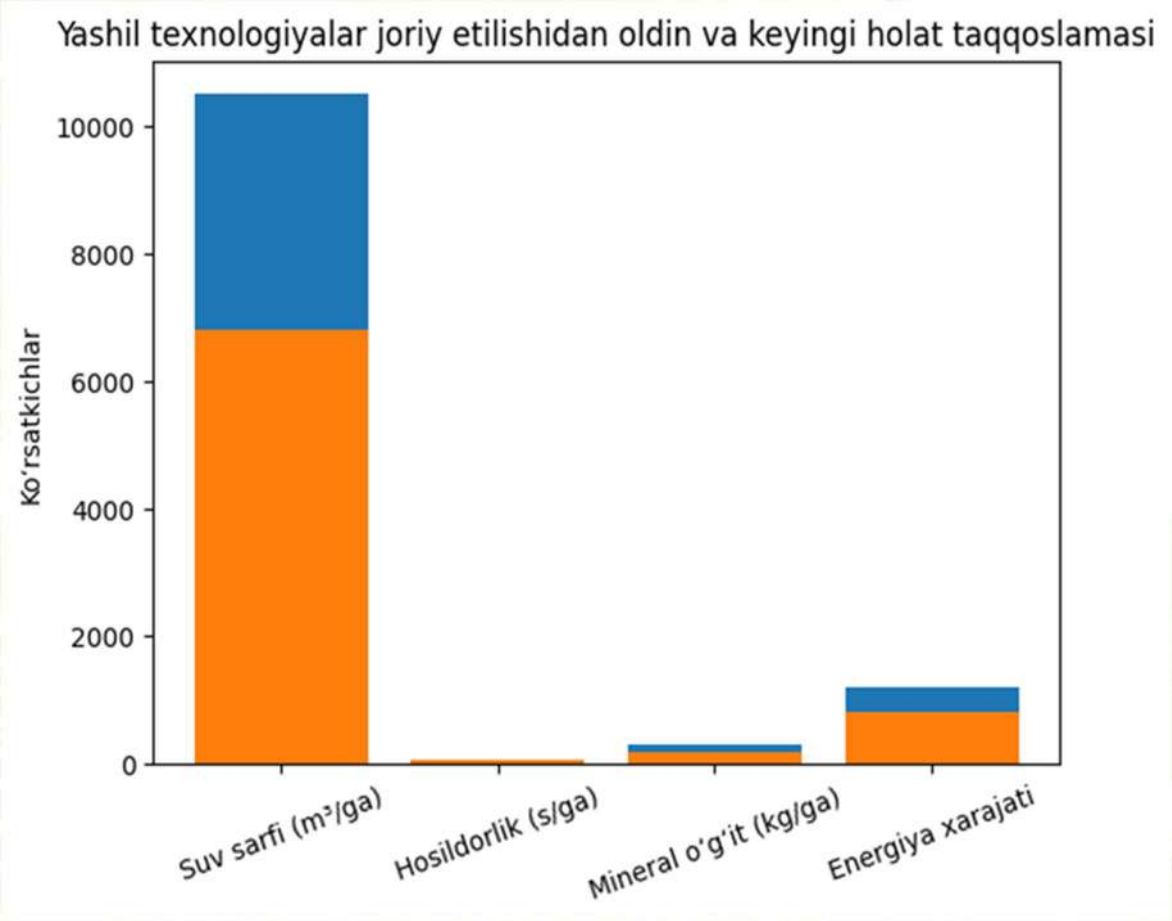
Shu bilan birga, ko‘pchilikda uchraydigan “resursni tejash hosildorlikni kamaytiradi” degan qarash ushbu tahlil orqali rad etiladi. Diagrammada ko‘rsatilishicha, yashil texnologiyalar joriy etilgandan so‘ng hosildorlik 1 gektardan 45 sentnerdan 58 sentnergacha oshgan. Bu holat suv va o‘g‘itlardan oqilona foydalanish, agrotexnik tadbirlarning ilmiy asosda olib borilishi hamda tuproq unumdorligining yaxshilanishi bilan izohlanadi.

Mineral o‘g‘itlar sarfi bo‘yicha ham ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. An’anaviy tizimda 1 gektar yerga o‘rtacha 320 kg mineral o‘g‘it qo‘llanilgan bo‘lsa, yashil iqtisodiyot tamoyillariga o‘tilgach bu ko‘rsatkich 190 kg gacha kamaygan. Natijada nafaqat ishlab chiqarish xarajatlari qisqargan, balki tuproq va suv resurslarining kimyoviy ifloslanish darajasi ham pasaygan. Bu holat ekologik barqarorlikni ta’minlash bilan birga uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlikni ham oshiradi.

Energiya xarajatlari tahlili ham muhim natijalarni ko‘rsatdi. Energiya tejamkor texnikalar va quyosh energiyasidan qisman foydalanish hisobiga 1 gektarga to‘g‘ri keladigan energiya xarajatlari 1 200 ming so‘mdan 820 ming so‘mgacha kamaygan. Bu esa qishloq xo‘jaligida “yashil energiya”dan foydalanish iqtisodiy jihatdan ham maqsadga muvofiq ekanini tasdiqlaydi.

ISSN 3030-3907

Umuman olganda, diagrammada aks etgan ko‘rsatkichlar qishloq xo‘jaligida yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish tannarxini kamaytirish va ekologik yuklamani pasaytirishda muhim ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi. Dastlabki bosqichda investitsiya talab etilishiga qaramasdan, o‘rta va uzoq muddatda yashil iqtisodiyot modeli iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatdan o‘zini to‘liq oqlaydi. Ushbu tahlil natijalari O‘zbekiston qishloq xo‘jaligida barqaror rivojlanishni ta’minlashda yashil iqtisodiyotga o‘tish muqobil emas, balki zaruriy yo‘l ekanini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

3-Rasm

Izoh: “Mazkur diagrammada Sirdaryo viloyatida tomchilatib sug‘orish texnologiyasi joriy etilgandan oldingi va keyingi holat taqqoslangan. Natijalarga ko‘ra, suv sarfi qariyb 40 foizga, mineral o‘g‘itlar sarfi esa 35 foizga kamaygan, hosildorlik esa 24 foizga oshgan. Bu yashil texnologiyalar nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham samarali ekanini tasdiqlaydi.”

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, yashil iqtisodiyot tamoyillarini qishloq xo‘jaligi tizimiga integratsiya qilish O‘zbekistonning ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy barqaror rivojlanishi uchun muhim strategik omil hisoblanadi.

ISSN 3030-3907

O‘rganilgan tahlillar asosida aniqlanishicha, yashil texnologiyalarni amaliyotga joriy etish natijasida resurslardan foydalanish samaradorligi oshib, ishlab chiqarish tannarxi kamayadi, atrof-muhitga salbiy ta’sir esa sezilarli darajada qisqaradi. Ayniqsa, suv va energiya resurslarini tejash, chiqindilarni qayta ishlash, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish kabi chora-tadbirlar qishloq xo‘jaligi korxonalarining iqtisodiy mustahkamligini ta’minlaydi.

Tahlil jarayonida shuningdek, qishloq xo‘jaligida yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etishda bir qator tizimli to‘siqlar ham mavjudligi aniqlangan. Ular orasida texnologik infratuzilmaning eskiligi, moliyalashtirish imkoniyatlarining cheklanganligi, ekologik ta’lim va axborot yetishmovchiligi, hamda qishloq aholisi o‘rtasida ekologik madaniyatning pastligi asosiy muammolar sifatida qayd etildi. Bu holat, o‘z navbatida, davlat siyosati, ilmiy muassasalar va xususiy sektor o‘rtasida mustahkam hamkorlikni yo‘lga qo‘yish zarurligini ko‘rsatadi.

FOYALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE IN UZBEKISTAN ASED ON A GREEN ECONOMY (Madina J. Bobojonova, 2024) — O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida qishloq xo‘jaligining barqaror rivojlanishini tahlil qiladi. americanjournal.org

2. Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan (Elshod G‘. Umarov, 2023) — O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish va barqaror texnologiyalarni joriy etish bo‘yicha. Yashil Iqtisodiyot Taraqqiyot

3. THE IMPACT OF GREEN FINANCE ON GREEN ECONOMY DEVELOPMENT EFFICIENCY: A PATHWAY TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN (Dilrabo M. Meliqo‘ziyeva, 2024) — yashil moliya va uning O‘zbekistondagi yashil iqtisodiyot rivojiga ta’siri. gospodarkainnowacje-pl.openconference.us

4. “GREEN ECONOMY” AS A DRIVER OF SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN (Umida Qaxramonova, 2024) — O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot prinsiplarining iqtisodiy o‘sishga ta’siri. mpkjournal.com

5. ENHANCING SUSTAINABLE AGRICULTURE: A STUDY ON THE TRANSITION TO ECOLOGICAL FARMING AND ORGANIC PRODUCT CULTIVATION IN UZBEKISTAN (Farhod Ahrorov, 2025) — ekologik qishloq xo‘jaligi va organik mahsulotlar yo‘nalishi. iqtisodiyot.tsue.uz

6. Empowering Uzbekistan’s grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency (Dildora Kurbanova, 2025) — don korxonalari misolida innovatsion strategiyalar. Green Eco

ISSN 3030-3907

7. GREEN ECONOMY: GLOBAL PERSPECTIVE AND UZBEKISTAN'S PATH (Dilmurod M. Rasulev & Dildorakhon Shomuradova, 2025) — global va O‘zbekistondagi yashil iqtisodiyot yo‘li. Green Eco
8. GREEN ECONOMY IN UZBEKISTAN AND WAYS TO DEVELOP IT (Farkhod F. Ulugmurodov & Utkir H. Hasan Jozilov, 2025) — O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo‘llari. wosjournals.com
9. FINANCING MECHANISMS IN THE GREEN ECONOMY IN UZBEKISTAN (Sukhrob R. Allayarov, 2025) — O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotni moliyalashtirish mexanizmlari. scientaljournals.com
10. Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition (Umida Kakhramonova, 2025) — yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyalari.

ISSN 3030-3907